

Årsrapport 2017

Åpningen av nasjonalparken 13. august

Årsrapport 2017 - Utvalgte kulturlandskap Jomfruland- Stråholmen

Årsrapporten skal formidle de ulike aktivitetene som har vært på øyene i 2017. Mange tiltak er også i år gjennomført eller igangsatt. Rapporten skal også formidle hva arbeidsutvalget for øvrig stiller med av saker. Gjennom bilder formidles hvilken stor innsats befolkningen gjør for å ta vare på kulturminner og landskap.

Helgeroa desember 2017

Torstein Kiil

Leder

Innhold:

Side 2 Årsrapporten 2017

Side 3 Et begivenhetsrikt år. Takk til alle!

Side 4 Arbeidsutvalget 2017

Side 5 Mål og retningslinjer

Side 6 Saker i arbeidsutvalget

Side 7 Tiltaksplan Jomfruland

Side 8 Tiltaksplan Stråholmen

Side 9 Beiteplan Jomfruland

Side 11 Åpning nasjonalparken

Side 12 2017 et trøblete år for saueholdet på Stråholmen

Side 18 Glimt fra livet på Stråholmen

Side 29 Glimt fra livet på Jomfruland

Foto

- Kari og Viggo Nicolaysen
- Erling Krogh
- Torstein Kiil
- Tor Gulliksen
- Jens Halvor Jensen
- Jan Erik Tangen
- Bjørn Dolva
- Bente Jore
- Kristin Loe-Kjelstad
- Cathrine Bang
- Marit Dypedal

Jomfruland i mai

2017 et begivenhetsrikt år. Takk til alle medhjelpere!

- 2017 har vært et begivenhetsrikt år for Utvalgte kulturlandskap. Åpningen av Jomfruland nasjonalpark ble årets høydepunkt. Nasjonalparken dekker en mindre del av Jomfruland, en noe større del av Stråholmen. Utvalgte kulturlandskap søker å ivareta alle landarealene på de to øyene. Målene for nasjonalparken og Utvalgte kulturlandskap er sammenfallende og bør være en styrke for alle.
- Skal vi imidlertid lykkes med å bevare våre verdifulle kulturlandskap, trenger vi mange frivillige hender. Skjøtsel og bevaring av kulturminner og kulturlandskap krever årlig en stor innsats. Alle er vi brukere av våre flotte øyer, og skal vi bevare alle disse kvalitetene, biologiske og kulturelle, er det behov for bred felles innsats.
- Derfor en stor takk til alle dem som har deltatt i dugnader eller som på annen måte støtter opp om dette viktige kulturlandskapsarbeidet.

Ryddedugnad
Jomfruland. Sammen er vi
sterke

Arbeidsutvalget 2017

Navn	Reprenterer	E-post	Tlf.
Viggo Nicolaisen	Grunneierne og Jomfruland vel	kari-nic@online.no	93251817
Arne Olav Løkstad	Grunneierne og Jomfruland vel	aolokstad@kebas.no	40643743
Erling Krogh	Jomfruland hytteeier forening	erling.krogh@nmbu.no	92617453
Torstein Kiil	Grunneierne og Stråholmen vel	t.kiil@online.no	99595419
Pål Henne	Kragerø kommune	Paal.henne@drangedal.kommune.no	35997026
Hilde Kirkeby	Kragerø kommune	hilde.kirkeby@drangedal.kommune.no	35997004
Anne Aasmundsen	Fylkesmannen landbruk	fmteaas@fylkesmannen.no	35586174
Trond Eirik Silsand	Fylkesmannen miljøvern	fmtesi@fylkesmannen.no	40034649
Line Grindkåsa	Fylkeskommunen kulturminnevern	'line.grindkasa@t-fk.no'	
Sekretær for utvalget er Anne Aasmundsen og leder er Torstein Kiil			

Tjæreblomst på gamle beitemarker Stråholmen

Utvalgte kulturlandskap Jomfruland-Stråholmen opprettet 2010

Mål og retningslinjer for driften

UKL Jomfruland- Stråholmen ble opprettet i 2010 gjennom avtale mellom Staten og grunneiere/drivere og omfatter alle landbruksarealene på øyene.

- Formålet med avtalen er å sikre en særskilt forvaltning av de naturverdier som er i områdene.
- Videre å fastlegge rammene for godtgjørelse/tilskudd.
- Grunneierne/driverne påtar seg arbeidet med restaureringstiltak, skjøtsel, informasjon og formidling.
- Fylkesmannen får rapport fra eierne når arbeidet er utført og foretar befarings- og utbetaling.

Hovedmål: «Gjennom bærekraftig bruk og forvaltning er formålet med utvalgte kulturlandskap Jomfruland – Stråholmen å sikre en langsiktig landbruksdrift som ivaretar det rike biologiske mangfoldet og de store kulturverdiene».

De økonomiske tilskuddene som årlig gis til UKL skal brukes til:

- En aktiv og bærekraftig landbruksdrift som opprettholder mange beitedyr.
- Tiltak som stimulerer og støtter økt verdiskaping i landbruket, gjerne i samarbeid med andre næringer.
- Tiltak som ivaretar de biologiske verdiene gjennom kjent kunnskap og med støtte i skjøtelsesplaner.
- Utarbeidelse av skjøtelsesplaner og kartlegging og dokumentasjon av naturverdier.
- Restaurering av utmarkas kulturminner, bygninger og gamle bryggeanlegg.
- Kartlegging og dokumentasjon av kulturverdier.
- Kunnskapsbygging og formidling mm.

Dyrehold og beite er helt avgjørende for opprettholdelsen av kulturlandskapets mange kvaliteter

Orientering om saker arbeidsutvalget har arbeidet med i 2017.

Utarbeidelse av beiteplan med tiltaksplan for Jomfruland. Konsulent Knut Vollan fra Statens rådgivningstjeneste for landbruket er innleid og har sammen med de 3 dyreeierne på Jomfruland og landbruksrådgiver Pål Henne, utarbeidet planen. Den skal sendes på høring og endelig vedtas. Tiltaksplanen forventes gjennomført i løpet av 3-5 år. Kostnad 2017, ca. kr. 100 000

Nasjonalparken. Representantene og vararepresentantene har informert nasjonalparkstyret om Utvalgte kulturlandskap og noen av de utfordringer vi står overfor i forvaltningen av arealene.

Dugnader. Både på Jomfruland og Stråholmen er det i sommer utført mange og gode dugnader, På Stråholmen har 10 ungdommer i 2 uker jobbet mot betaling med fjerning av busk og kratt. Det er på Stråholmen brukt en del tid på beitepussing og fjerning av tistel og piggeple

På våren er det utført strandrydding både på Jomfruland og Stråholmen. Skjærgårdstjenesten henter avfallet uten kostnader for organisasjonene.

Det er avholdt grunneiermøte vinteren 2017 spesielt for å informere om søknadsutforming og prosedyrer.

Da UKL Jomfruland- Stråholmen ble etablert (2009/2010) ble det utarbeidet frivillige avtaler mellom grunneierne og Staten. Tiden er moden for å revidere disse. Forslag til nye avtaler blir lagt frem i 2018

Arbeidet med å utforme ulike type skilt er stoppet opp grunnet nødvendigheten av samkjøring med nasjonalparken. Nasjonalparken har nå begynt å komme i gang og da vil UKL følge opp. Det må inngås avtale med grunneierne om plassering av skilt og fremtidig vedlikehold.

Utarbeidelse av Beiteplan for Jomfruland har vært en prioritert oppgave i 2017. Knut Volland fra Statens rådgivningstjeneste har vært konsulent. Bilder fra arbeidsgruppens befarings i mai.

Jomfruland

Tiltaksplan 2018-2021

Arbeidsutvalgets første prioritet er fellestiltak samt beite- og skjøtselstiltak, der omsøkt beløp ikke avkortes dersom det ikke overskrider samlet bevilgning. Disse tiltakene danner fundamentet for utvalgte kulturlandskap på Jomfruland og Stråholmen. Tiltakene skal også sikre bærekraftig landbruk gjennom aktiv næringsutøvelse. Øvrige tiltak prioriteres likt dersom ikke annet er angitt. Tildelt beløp for øvrige tiltak kan avkortes og eventuelt fordeles over flere år.

Fellestiltak

		2018	2018	2018	2019	2020	2021
Kategori/satsingsområde	Tiltakstype	Investering	Årlig drift	Prioritering			
Kulturlandskapspleie	Skjøtelsutstyr				5 000	5 000	5 000
	Felles gjerding ifølge plan (OAA, JHJ)		90 000	1	40 000	40 000	40 000
	Krattrydding		20 000	1	20 000	20 000	20 000
Formidling og kompetansebygging	Jomfrulandsbrosjyre		10 000	3	10 000	10 000	10 000
	Kulturlandskapsdugnad		15 000	1	15 000	15 000	15 000
	Kulturlandskapskurs, J & S		40 000	2	20 000	20 000	20 000
	Skilt	20 000		4			
Planlegging	Skjøtelsplaner				50 000	50 000	50 000
	Sum	20 000	175 000		160 000	160 000	160 000

Tiltak fordelt på hver enkelt eiendom

		2018	2018	2018	2019	2020	2021
Kategori/satsingsområde	Tiltakstype	Investeringer	Årlig drift	Prioritering			
Kulturminner inkl. gårdsbygninger	Restaurering våningshus og driftsbygninger (KN, TG (ikke 2018), JHJ, BJ og AOL) Restaurere kjempebrønn (OAA)	200 000		2	250 000	250 000	250 000
Kulturlandskapspleie	Gjerder og gjerding (fordeles)				40 000	40 000	40 000
	Tynning/rydding (OAA)		10 000	1	10 000	10 000	10 000
	Nordjordet, forsiktig slått		15 000	1	15 000	15 000	15 000
	Krattrydding (CB)		5 000	1	5 000	5 000	5 000
Naturverdier	Naturbeitemark (AOL)		24 000	1	24 000	24 000	24 000
	Sum	200 000	54 000		354 000	344 000	344 000
Totalsum Jomfruland		220 000	229 000		514 000	504 000	504 000

Fra Løkstad

Stråholmen

Tiltaksplan 2018-2021

Stråholmen - tiltaksplan 2018-2021 med tilskuddsmidler fra UKL

Med en forventet tilskuddsramme på ca. kr. 140.000 pr. år fra UKL for årene 2018-21. I tillegg kan komme tilskudd fra nasjonalparken. Tilskuddsbeløpene som utbetales fra UKL utgjør som regel bare en del av kostnadene. Det forutsettes at resterende del av kostnadene er egenfinansiert eller egen arbeidskraft. 28.06.2017

		2018	2018	2018	2018	2019	2020	2021
Kategori/satsingsområde	Tiltakstype	Investeringer/engangskostn. Tilskudd UKL	Årlige driftskostnader Tilskudd UKL	Frivillig arbeid/dugnad	Prioritering			
Planlegging	Administrasjon UKL		15 000	50 000	6	15 000	15 000	15 000
Kulturminner	Restaurering steingjerder Tilskudd produksjon Stråholmen boka (gårds- og slekts historie)	6 000 20.000		6 000 30 000	5 8	7 000 10 000	7 000 10 000	7 000
Kulturlandskapspleie	Slått Beitepussing øvrige deler av øya		8 000 24 000	18 000 24 000	2 3	8 000 25 000	8 000 25 000	8 000 25 000
Tradisjonelle driftsformer	Skjøtselsutstyr Driftskostnader bygninger og maskiner	0	0 40 000	5000	1	10 000 40 000	10 000 40 000	20 000 40 000
Naturverdier	Østre øya, rydding inkl. beitepussing og stier.		17 000	17 000	4	15 000	15 000	15 000
Formidling og kompetansebygging	Skilt/informasjon	10 000		10 000	7	10 000	10 000	10 000
	Sum	36 000	104 000	160 000		140 000	140 000	140 000
	2017 Totalt inv. og drift kr. 140 000							

Skjøtsel og stell
Av arealene er et overordnet mål. Stell av den viktigste skjøtselsarbeideren, villsauen, er høyt prioritert. Hver vår klipper Erik Ballestad dyrene

Beiteplan for Jomfruland

Utvalgte kulturlandskap har i 2017 engasjert norsk landbruksrådgiving til å utrede beitepotensialet på øya knyttet til de ulike husdyrrasene og hvordan utmarksbeitene kan deles opp i ulike soner for at beitet skal bli mest mulig effektivt. Det foreslås en rekke tiltak til forbedring av gjerder. Bruk av nettinggjerder mellom sonene og evt. elektriske gjerder innenfor sonene. Det vil være behov for vanningsanlegg for dyrene og andre nødvendige tiltak som grunder og porter. Gjennomføringen av tiltakene er beregnet til kr 150- 200 000. Man må derfor påregne noen år før tiltakene er gjennomført. Planen er utarbeidet i samarbeid med de tre husdyreierne på øya, Kragerø kommune og fylkesmannens landbruksavdeling

Beiteplan for Jomfruland

av
Knut Volland

Foreslått beiterekkefølge i utmarka på Jomfruland

Beiterekkefølgen tar utgangspunkt i at det lite sau og at den beiter etter storfe på noe av arealet. Siden det er Løkstad som har de fleste beitedyra, er det naturlig at det tas hensyn til det.

1. Løkstadorrådet- Skadden (område 1) Beitingen starter i dette området. Dyra beiter en kort tid. Viktig at dyra flyttes før graset er kortere enn 6-8 cm. Vil kunne gi rask ny tilvekst dersom det ikke er for tørt.
2. Kubukta/Djupodden. (område 2) Dette arealet er en attraktiv badeplass og bør være nedbeita før badesesongen. Trenger høyt beitetrykk. Ved gode vekstforhold kan det være aktuelt med 2 beitinger på våren (veksle med Løkstad området) med 1-2 ukers mellomrom. Områdets verdi hadde økt dersom det kunne blitt brent tørrgras (fonne) i området i løpet av vinteren. Området trenger også gjerdetiltak før beiting.
3. Øytangen området (område 5) Det er ønske fra forvaltningsmyndighetene at dette arealet tilføres beitedyr rundt eller før midten av juni. Som tidligere nevnt er det ikke ønske om sau beiter i området på dette tidspunktet. Viktig at arealet på Østre Saltstein får en god avbeiting på forsommer som tidligere nevnt. Jordene på Øytangen utvikler seg negativt med hensyn til beiteverdi da mosen er i ferd med å overta beite. Den har liten beiteverdi. Bruken av løkkene innenfor området tas opp på et årlig beitemøte.
4. Vestre Saltstein/Decca/Ankerplassen (område 4) Neste beiteområdet som også trenger litt godt beitetrykk på sommeren. Her blir det ikke beiting før sannsynligvis slutten av juni. .
5. Sentralområdet/Tårntjernet (område 3) Dette er siste området i første avbeiting. Utviklingen har kommet langt på graset og det er et dårligere fôr. Et alternativ er også at sauen går på dette området når storfe skal beite på Øytangen. Der beiteplantene vokser i skyggen av trær, er de ikke så tørkeutsatt

Jomfruland foreslås inndelt i 5 beitesoner

Teig nr	Totalareal i daa	Areal med kratt og skog	Innmarksarealer
1. Løkstad/Skadden	Ca 450	Ca 82	31
2. Kubukta/Djupodden	Ca 77	22	33
3. Sentralområdet	Ca 725	Ca 370	
4. Decca /Ankerplassen	Ca 184	Ca 111	21
5. Øytangen	Ca 418	Ca 225	67

Nasjonalparken

Nasjonalparkåpningen 13. august ble en folkefest med svært mange deltakere.

Klima- og miljøminister Vidar Helgesen åpnet Nasjonalparken. Deretter taler ved ordfører Jone Blikra og fylkesordfører Sven Tore Løkslid. Ved folkefesten i fyrhagen 11 var det taler ved Ruth Ellegård og Torstein Kiil

2017 et trøblete år for saueholdet på Stråholmen

Torstein Kiil

Sammenhengende drift i 19 år med utgangersau på Stråholmen, har vært en ubetinget suksess for landskap, dyr og mennesker. Stråholmen ble i 2010 utpekt som et Utvalgt kulturlandskap i Jordbruket og i 2016 fikk vi nasjonalparkstatus. Driften har gått upåklagelig uten konflikter og mange mener Stråholmen er «Perlen» i nasjonalparken. Det er i så fall takket være villsauene. Klima- og miljøministeren åpnet nasjonalparken 13. august 2017, og han understreket at det var svært viktig at det ble tilrettelagt for både skjøtsel og beiting i kulturlandskapene på Jomfruland og Stråholmen. Det er store nasjonale naturverdier som står på spill.

Mattilsynet har imidlertid fått bekymringer for driften med utgangersau(villsau) og i løpet av året fremsatt flere krav som gjør at saueholdet på øya nå trues av nedleggelse.

Bakgrunn

Erik Ballestad har siden 1998 hatt sin villsauflokk på Stråholmen. Forut for det hadde grunneierne representert ved Stråholmen vel, startet skjøtsel av en øy som var på full fart til å gro igjen etter at beitet opphørte 1958. Den siste faste bosettingen var 1954.

Velforeningen forsto snart at bare manuell rydding av kratt og krattskog ikke var tilstrekkelig, men at man også måtte få inn beitedyr for å gjenvinne kulturlandskapet. Det var derfor stor tilfredshet da Ballestad på forespørsel bekreftet at han gjerne ville ha villsauflokken sin på Stråholmen. Første vinteren var det 14 dyr, fra 2000 har flokken som har overvintret vært på 60 - 70 dyr. Om sommeren vokser den til ca. 150 individer.

Stråholmen vest. Bildet er tatt ca. 1990 og viser
gjengroingen før skjøtsel
og beite ble igangsatt.

Utvalgt kulturlandskap og Nasjonalpark Jomfruland

Fra 2010 ble Jomfruland- Stråholmen utpekt som et nasjonalt Utvalgt Kulturlandskap på grunn av områdenes store biologiske og kulturelle verdier. I 2016 ble Stråholmen en del av

Jomfruland nasjonalpark. I utkast til forvaltningsplan for nasjonalparken er det formulert følgende:

Landbruket er sårbart og videre tilstramning i rammevilkårene kan gi seg utslag i reduksjoner eller nedleggelse. Beitedyr er helt avgjørende for å bevare naturverdiene i kulturlandskapet

Mattilsynet blander seg inn i driften

I 2016 begynte Mattilsynet, å se på saueholdet på Stråholmen. Erik Ballestad har i alle år solgt en del av besetningen til grunneierne og slaktet dyrene, slik som har vært vanlig mange steder. Grunneierne som eier produksjonsarealene og driftsbygningen, har i alle år deltatt driften med betydelig arbeidskraft. Ved å kjøpe dyr har man også støttet opp under den økonomiske siden av virksomheten som er nødvendig om skal den overleve. Mattilsynet mente imidlertid at det bare var dyreeier som kunne slakte til eget bruk. Ballestad måtte akseptere dette. Konsekvensen blir da at den årlige lamme-produksjonen på 80-90 dyr først må fraktes til Gumøy og deretter på bil til Lillesand eller Gol. Dette er en meget krevende prosess. Først fra Stråholmen til Gumøy med to ladninger og hjelp fra Skjærgårdstjenesten, hvor vær og vind skal klaffe. Slaktebilen må bestilles i god tid og den må rekke fergen og returen til Kragerø. Dette er krevende. Dette tar naturligvis betydelig lengre tid enn forskriftens krav om maks 8 timer til slakteriet. Dyrevelferdsmessig er dette derfor ikke akseptabelt.

Dyrene ble høsten 2017 fraktet fra Stråholmen til Gumøy. Stor takk til Skjærgårdstjenesten

I høst er 80 dyr fraktet fra Stråholmen til slakteriet i Lillesand. Med en rekke komplikasjoner under veis, et brukket håndledd og frustrasjoner knyttet til biltransporten, kan en slå fast at dette ble enda vanskeligere enn man hadde forestilt seg. Konklusjonen er at dette hverken er praktisk gjennomførbart over tid eller dyrevelferdsmessig forsvarlig. Økonomisk er det ikke bærekraftig. Dessuten er dette svært ødeleggende for motivasjonen til Ballestad og

grunneierne som årlig nedlegger ca.1000 dugnadstimer med rydding og annen skjøtsel av øya.

Her er saueflokken på vei i land på Gumøy for videre transport til Lillesand.

Mattilsynet anbefalte en annen organisering

Grunneierne som er organisert gjennom Stråholmen vel, håpet å kunne få til en dialog med Mattilsynet og fikk i mai 2017 til et møte hvor situasjonen ble redegjort for og drøftet. Slaktning på øya av årets lammeproduksjon, ble presisert er nødvendig for å kunne fortsette med driften. Man stilte spørsmål til Mattilsynet hva man kunne gjøre for å få dette til innenfor gjeldende regelverk. I brev av 06.07.2017 svarer Mattilsynet: *Vi foreslo på møtet/inspeksjonen at de måtte undersøke nærmere om dyreholdet kunne organiseres på annen måte og om de da kunne ses på som dyreholdere. Dette må vurderes av landbruksmyndighetene.*

Grunneierne og Ballestad ba deretter om et møte med landbruksdirektøren for å få veiledning i dette innspillet fra Mattilsynet og andre forhold knyttet til organiseringen som et samvirkeforetak. Landbruksdirektøren ønsket imidlertid ikke et slikt møte, men på telefon ble det opplyst at landbruksmyndighetene ikke hadde noe imot at man organiserte dette som en Samdrift etter Samvirkeloven.

Grunneierne har derfor måtte søke bistand innenfor landbrukets rådgivningstjeneste for å få utredet en ny organisasjonsform. Konklusjonen ble at nettopp en foretaksmodell som samdrift var løsningen. Dette er blitt en vanlig organisasjonsform i norsk landbruk. Stråholmen småfesa-drift SA ble stiftet 2. sept. 2017 med hjemmel i Samvirkeloven. De fleste grunneierne er deltakere i tillegg til Erik Ballestad som eier 25 prosent av foretaket. Dermed er det foretaket som er dyreeier.

Hva kjennetegner et samvirkeforetak?

Fra forarbeidene til Samvirkeloven heter det:

«I motsetning til i aksjeselskapet, der eierinteressene i prinsippet primært er knyttet til kapitalavkastningen, er eierinteressene i samvirkeselskapet knyttet til bruken av selskapets vare/tjenester. Eierne i samvirkeselskapet er på samme tid både eiere og brukere («kunder»). Eierskapet er primært et virkemiddel, en investering i produksjon av bestemte varer/tjenester som eierne etterspør og nyttiggjør seg i sin egen økonomiske virksomhet. Det er altså ikke forventningene om avkastning på eierinnskuddet som motiverer for eierskapet, men forventninger om den nytten samhandlingen med selskapet vil ha for eieren. Medeierskapet i samvirkeforetaket kan derfor betraktes som et strategisk valg eieren foretar, med hensikt å optimere resultatet av sin egen virksomhet som økonomisk aktør».

Mattilsynet setter ytterligere krav som kan medføre nedleggelse av saueholdet.

Mattilsynet kom etter hvert opp med nye krav. Man mener at foretaket må søke om dispensasjon for å ha utgangersau (villsau) uten oppholdsrom på Stråholmen og viser til forskrift § 30 i Dyrevelferdsloven. I vår dialog har det imidlertid kommet frem at de mener en slik sauerase ikke hører hjemme på Østlandet. Her er det hverken klima eller matressurser vinterstid. Til tross for at dyrene har vært 19 år på Stråholmen uten problemer.

Søknad om tillatelse til utedrift av utgangersau ble sendt Mattilsynet i begynnelsen av oktober. I søknaden dokumenteres at klima på Stråholmen kan sammenlignes med Nordvestlandet og Nordland hvor utgangersauen har vært i tusen år, med en spredning de senere år til øyene i Agder og Telemark og noe i Vestfold. Mesteparten av vinternedbøren på Stråholmen kommer som regn, mens på fastlandet kan det snø. Det blir hver sommer høstet høy som brukes som tilleggsforing 8-10 uker før lamming og ved snøfall.

- Sauene får alltid ekstra
- foring i form av høy
- 10-12 uker før lamming.
- Kommer det snø blir
- det også gitt tilleggsfor

Mattilsynet har i særlige tilfeller anledning til å dispensere fra bestemmelsen i forskriften. Vi hevder i søknaden at dyreholdet på Stråholmen er i en særstilling og skal

dispensasjonsparagrafen brukes, så må det nettopp være i dette tilfelle. Bakgrunn for og dokumentasjon av grunnlaget for dispensasjonen er innarbeidet i søknaden.

- Stråholmen er en øy uten fastlandsforbindelse omgitt av hav på alle kanter og dette medfører et mildt vinterklima med svært lite snø og med høyere temperaturer enn på fastlandet. Vekstsesongen er betydelig lengre enn på fastlandet, spesielt om høsten. Dette er et gunstig klima for Utgangersau med god mattilgang hele året. Kommer det snø kan man gi tilleggsfor av egenprodusert høy i 16 uker.
- Stråholmen er et av 32 Utvalgte kulturlandskap i Norge som får særskilte tilskudd for å skjøtte og ta vare på det gamle kulturlandskapet.
- Stråholmen er et svært viktig friluftsområde for Kragerø og Grenlands befolkning. Beiting på arealene, spesielt vinterstid gir, meget attraktive friluftsførhold om sommeren. Beitingen har ført til flåtten nesten er blitt borte.
- Stråholmen er en del av nasjonalpark Jomfruland og har helt unike naturverdier som bare kan opprettholdes ved å holde beitedyr.

Det å holde husdyr på en øy som dette krever innsats og bistand fra mange. Det er et skjørt prosjekt som fort kan gå til grunne.

Med lamming de to første ukene i april, er det ikke lenge før lammene er svært så spretne og leken i grupper tar til

Anmodning om møte med Mattilsynet.

I september ber Samdrifta på nytt om møte med Mattilsynet for å drøfte forholdene til driften. Mattilsynet trenerer denne anmodningen og skylder på at tiltaket først må ha blitt registrert i Brønnøysundregisteret. Alle dokumentene som gikk til Brønnøysund hadde de imidlertid fått tilsendt. 9. oktober blir Stråholmen Småfesamdrift SA godkjent av Brønnøysund. Men pr. 13. desember har ikke Samdrifta blitt innkalt til møte. Vi har bedt om veiledning i regelverket og for å søke å finne gode løsninger for både dyr og mennesker. Vi må imidlertid konstatere at Mattilsynet som forvaltningsorgan ikke synes å være interessert i å gi oss denne veiledningen. Vi må minne dem om forvaltningslovens §11 om

veiledningsplikt for forvaltningsorganet. Pr.13. desember har det ikke kommet svar på søknaden.

Sauebeitingen på Stråholmen må videreføres for å bevare nasjonalt viktige natur- og landskapsverdier i Jomfruland nasjonalpark

Nasjonalparkstyret er kjent med Mattilsynets krav som kan føre til nedleggelse av driften. En nedleggelse vil være ødeleggende for mange av de beiteavhengige naturverdiene som er registrert på Stråholmen. Uten dyr vil øya gro igjen. Nasjonalparkstyret har i brev til Mattilsynet gitt uttrykk for at en nedleggelse av dyreholdet vil være svært negativt for nasjonalparken og avslutter brevet slik: «Styret vil derfor sterkt oppfordre til at Mattilsynet i sin vurdering legger stor vekt på hensynet til naturverdiene, og finner løsninger som gjør at sauedriften på Stråholmen kan fortsette».

Kan forsvinne fra Stråholmen

Ny do på Østre øya Stråholmen.

Doen ble i juni montert av kommunens folk med god hjelp fra Skjøtselsgruppa i Stråholmen vel. Kommunen skal drifte doen. Sameiet Østre Øya gir fri grunn og veiet malte doen i juli.

Varaordfører
Charlotte Terkelsen
Sætherdal sammen
med datteren, stod
for den offisielle
åpningen

Stråholmen Høyonn og etterpå var det St. Hans

Stråholmsdagen dugnad

På Stråholmsdagen 13. juli ble det gjennomført en rekke tiltak.

De senere år har to av strende på innsiden av Østre øya fått besøk av den uønskede planten Piggeple. Den er meget giftig og farlig for mennesker og dyr og blir derfor luket bort.

Arbeidet med å forblende Sauebrygga med naturstein fortsatte fra året før. Ferdigstillelse i 2018.

Høsten 2017 ble brygga tatt i bruk for første gang. På bildet nedenfor seg vi sauene står klar til å bli hentet av Skjærgårdstjenesten

På dugnaden får vi god hjelp, både av gammel og ung.

Stråholmsdagen Ryddearbeider ved Stokkebrønn

Rundt Stokkebrønn, som ligger nær tunet, har det de senere år vokst opp mye kratt og ungskog. Et mindre område har vært brukt til å fylle opp med gress og løv fra bebyggelsen. Denne komposthaugen har nå fått besøk av brunsneglen og blitt en yngleplass som vi ikke ønsker. Komposthaugen vil bli brent våren 2018 og området vedlikeholdt med rotorklipper. Felles komposten må derfor stenges. Befolkningen oppfordres til å lage komposthaug i egen hage.

Ungdomsgruppa skjøtter landskap

I sommer var igjen 11 ungdommer i 2 uker engasjert med å rydde busk og kratt. Før arbeidet startet opp, var det 2 dagers kurs i bruk og stell av motorsag og ryddesag. Instruktør Peder Aare. Bilden til høyre er fra ryddearbeidene mot Søndre hue.

Ungdomsgruppa skjøtter landskap

En del av ungdomsgruppa klar for å starte ryddearbeider ved Søndre hue. Veitistel har de senere år invadert deler av øya og i 2017 har det vært brukt mange timer på å fjerne plantene.

Ryddearbeider Østre øya. Ved vakthytta og Råttene bukta

Vær velkommen!

Vilsaudamene på Stråholmen har i noen uker i høst vært uten vær. Det har vært et stort savn. Nå er det slik i saueverdenen at når 6 gamle damer byttes ut med 6 ungjenter, er det genetisk fornuftig at faren også byttes ut med en ung frisk kar. Det skjedde i november. Da er vi alltid spente på resultatet. Etter 5 måneder, minus 5 dager, skal de første lammene se dagens lys. Da er vi kommet frem til ca. 10.april 2018.

I mai 2017 ble sauene sanket for klipping, telling og vaksinerings. Her er de med lammene sine. Men i høst var værerene forsvunnet.

Da fyren ankom ble han straks løftet over gjerdet hvor damene gikk og beitet. Han beveget seg straks med stø kurs mot de 64 forventningsfulle.

Men så skjedde underet. Erik kom med en ny flott kar de ikke hadde sett før.

Debatten om seksuell trakassering synes ikke å ha nådd Stråholmen. Villsaudamene omringet karen sporenstreks og forføringen var i gang.²⁵

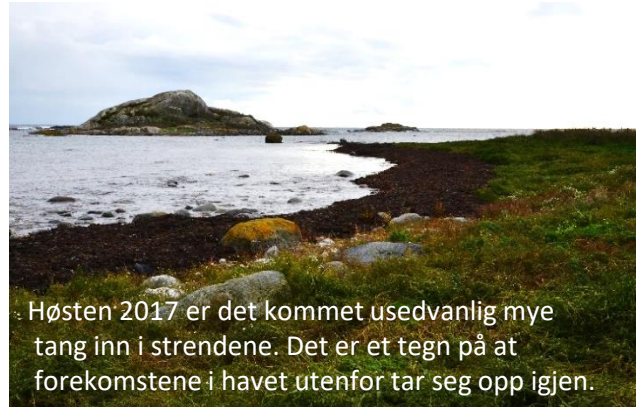
Biologisk mangfold Stråholmen

Villeple har gener som det er viktig å ta vare på. Vi må derfor ikke hugge ned disse trærne.

Den eneste Strandtornplanten på Stråholmen har i sommer fått mange nye barn. Strandtorn er svært sjelden og må bevares.

Høsten 2017 er det kommet usedvanlig mye tang inn i strendene. Det er et tegn på at forekomstene i havet utenfor tar seg opp igjen.

Villsauen gir et svært viktig bidrag til det biologiske mangfoldet

Stråholmen

Restaurering av gammel bebyggelse

- For 2017 økte bevilgningen til Utvalgte kulturlandskap noe mer enn normalt.
- Det hadde sammenheng med at Stortinget ønsket langt flere Utvalgte områder. Men det tar tid å opprette disse og derfor fikk de eksisterende landskapene en påplussing i tilskuddene. Vi kan dessverre ikke regne med det i 2018.
- Men de ekstra midlene kom gått med. På Østgård på Stråholmen fikk man tilskudd til å reparere det gamle taket på våningshuset. Gammel semenstein ble skiftet ut med innkjøpt gammel enkeltkrum teglstein. Det ble montert nytt undertak, sløyer og lekter. En nødvendig og fornuftig investering, samtidig som det gamle bevaringsverdige huset fikk «riktig» takstein og utseende.
- På Norgård fikk man tilskudd til å skifte gammel panel og nye vinduer tilsvarende det gamle.
- Pilen på bildet nedenfor viser deler av Norgård som ble restaurert.

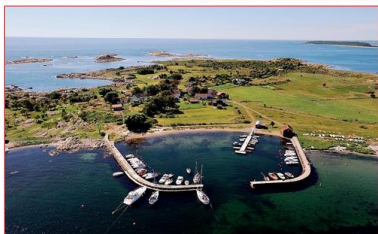
Stråholmens historie.

Boklansering 2019

- Stråholmens kulturhistorie bygger på nær 400 år med bosetting. Historien er spennende og engasjerer mange. En egen historiegruppe har i flere år samlet opplysninger og historier fra langt tilbake. Fra de første 170 år som leilendinger, til frie bønder, loser, sjøfart og fiske.
- Stråholmen vel ble stiftet i 1969 og i 2019 er foreningen 50 år. Årsmøtet 2017 besluttet at man ville gi ut en bok hvor man samler øyas rike historie. Arbeidet med å redigere boka er kommet godt i gang med god hjelp av Willy Nilsen i Kragerø. Går det slik redaksjonskomiteen legger opp til, skal boka være i salg sommeren 2019. Boka har et budsjett på kr. 425 000. Velforeningen har bevilget kr. 150 00. Resten håper man kan bli finansiert ved hjelp av tilskudd, gaver og forhåndssalg.
- Stråholmen har de senere år fått mye oppmerksomhet knyttet til restaureringen av det gamle kulturlandskapet og formidlingen av dette. Utvalgte kulturlandskap fra 2010 og nasjonalparkstatus fra 2016, bør øke interessen for å støtte utgivelsen og kjøp av en slik bok.

Stråholmen

Moloens historie
1858-1975

Jomfruland

Unik i natur og kultur

Turistforeningen har leid Øitangen, nord på Jomfruland

Jomfruland

Mangfold i beitedyr

Sommerdugnad Vestre Saltstein

Om lag 35 sommergjester og noen få fastboende deltok i årets sommerdugnad på Vestre Saltstein. Hovedformålet var å rydde og klippe ned einer og annen buskvekst ned mot Saltstein der området var grodd igjen. De fleste dugnadsarbeiderne brukte kraftige hagesakser for å klippe ned, litt assistert av motorsag i områder med grovere tilvekst. I tillegg fortsatte tynningen av skogen i området nord for plasseringen av den tidligere Decca-masten. Det var flere barn med under dugnaden og meget god stemning. Etter arbeidet framstod området som langt mer åpent og tilgjengelig enn før dugnaden ble satt i gang. Dette er fjerde året det gjøres dugnad i området og endringene er merkbare for alle som ferdes der og er nå mer åpent for husdyrbeite.

Sluttresultatet

Opprydding etter dugnaden

Brenninga er sluttryddingen etter dugnaden. Det som blir brent er rose, berberis, einer og annet som ikke egner seg for flishugging.

Slått i nasjonalparken

Dyr kom ikke på beite på nordre delen av Jomfruland før i begynnelsen av juli. Resultatet ble altfor langt gress, som dyra ikke vil ha. Derfor ble det, i samråd med fylkesmannen, besluttet å slå Holmsløykka – Øytangløykka – samt Plommehagen.

Strandrydding i påsken

I påsken var mange samlet for strandrydding på Jomfruland

Opprusting av stien nord på Jomfruland mot Kråka

Den brede stien lengst nord på utsiden av Jomfruland mot Kråka ble etablert med tang, sand og smågrus av Frants Gundersen med hjelp av sivilarbeidere, da Frants var ansatt som forvalter av området. Etter hvert grodde gras til i veien, som ble attraktiv for turgåere gjennom hele året. De seinere åra har ferdsel med terrengsykler ført til økende slitasje på plantedekket, og deler av stien består stort sett av stein. Dette var ugunstig og truende for eldre herrebein under lett jogging. Sommeren 2017 bestemte Viggo, Petter, Tom, Dag og Erling seg for å gjøre noe med trusselen. Viggo kjørte på flis, mens de tilårskomne herrene sørget for spredning av flis på de mest steinutsatte delene av stien, på tross av regnvær.

Ny grind og gangport til åpningen av nasjonalparken

Jens Halvor jensen laget ny flott port til åpningen av nasjonalparken 13. august 2017

Et vakkert landskap
krever opprydding av
kvist og annet avfall

Hasselgården. Restaurert nordvegg på låven

På låven er fjernet gammel kledning. Jekket opp tømmervegg og fjernet råttent i bunnsvill og felt inn nytt treverk. Rettet med nye spikerslag og lektet ut og kledd. Laget ny dør og restaurert 3 vinduer. Montert nye tak-renner. Felt inn kledning i Østveggen. Malt 2 strøk.

Restaurering av taket på Hovedgårdens låve

Dårlig takstein over gamle sutaksplater hadde ført til omfattende råte i låvetaket. Det ble derfor besluttet å legge om hele taket, bortsett fra et nyere tilbygg mot gårdstunet. Sutaksplatene ble fjernet og erstattet med plater av 15 mm konstruksjonsfinér og et lag underlagspapp. Ny enkeltkrum tegltakstein ble lagt opp og stormsikret. En mindre del av den gamle steinen var såpass god at den ble tatt vare på.

Mot nordøst ble det montert takrenner. Til renner og beslag ble det valgt sink. Øvre vindski og isbord ble skiftet. Vindskiene ble malt med Falurød linoljeforsterket komposisjonsmaling. Det ble valgt isbord av kebony, som med fordel kan stå ubehandlet. Takkonstruksjonen ble forsterket, og en stolpe av lokalt tømmer ble satt opp innvendig for å avlaste tømmerveggen. Størstedelen av arbeidet ble utført av Ole Gundersen AS og pågikk fra begynnelsen av april og ut september.

Resten av arbeidet var egeninnsats og dugnadsarbeid.

Bilder med det gamle taket før utskifting